

Vélemény a köznevelési törvény- és rendeletmódosítási tervezetről

Örömmel fogadtuk a tervezett módosításokban tükröződő szabályozási elveket irányokat, amelyek általunk is többször felvetett, régóta esedékes kérdéseket rendeznek.

Megítélésünk szerint, a módosítások akkor lehetnek eredményesek, ha a megnövelt jogkörökhöz valódi felelősség, megfelelő erőforrás, világos szabályozás és megfelelő végrehajtási garanciák is társulnak.

Kérésünk, hogy a változtatások nem vezessenek újabb adminisztratív terhekhez, vagy bizonytalan jogalkalmazáshoz.

Az intézményi autonómia és a nevelőtestület szerepének erősítése

Határozottan támogatjuk a köznevelési intézmények szervezeti és szakmai autonómiájának (önállóságának) részleges visszaállítását, amelyet a törvényről való vitában az NPK is képviselt.

Örömmel láttuk, hogy a tervezet szerint az intézmények belső működési dokumentumait (SZMSZ, Pedagógiai Program, éves munkaterv) ismét a nevelőtestületek fogadhatják el, hiszen az intézményben dolgozó pedagógusok ismerik legjobban az adott intézmény működését, hagyományait, szakmai lehetőségeit és problémáit, ezért indokolt a döntési szerepük erősítése.

Javasoljuk, hogy ahol a jogszabály „iskolát” említ, indokoltabb lehet az „intézmény” kifejezés használata, mivel nem csak iskolák készítenek például éves munkatervet.

Az igazgatói jogkörök bővítése

Támogatjuk, hogy az intézményvezetők nagyobb munkáltatói jogkört kapjanak, hiszen

- az igazgató ismeri legjobban az intézmény működését,
- közvetlenebb információkkal rendelkezik a munkatársakról és a helyi igényekről,
- helyben gyorsabb és hatékonyabb döntések szülehetnek.

A jelenlegi, centralizált rendszerben sok esetben az intézményvezető felelőssége nagyobb volt, mint a tényleges döntési lehetősége.

Igazgatói pályázatok és vezető kiválasztás

Támogatjuk, hogy a tervezett módosítás szerint a nevelőtestületek és az alkalmazotti közösségek titkos szavazással, közvetlenül véleményezhetik a pályázók vezetői programját, és a szavazási eredmények nyilvánosak lesznek.

Ugyanakkor több kérdés is felmerül:

- A szabályozás gyenge pontja, hogy nem tisztázza a tantestület döntésének valós jogi súlyát (a fenntartó akár 100%-os elutasítás mellett is kinevezheti a jelöltet?). Javasoljuk, hogy 2/3-os tantestületi elutasítás esetén a fenntartó ne nevezhesse ki a jelöltet, hanem kötelezően írjon ki új pályázatot.
- Aggályosnak tartjuk, hogy a fenntartó előre meghatározhatja a vezetői program elvart tartalmát és a konkrét célokat. Ez a szakmai autonómia csorbulásához vezethet, ha a pályázat a szakmai víziók versenye helyett a fenntartói elvárásoknak való megfelelésről szól majd.
- Javasoljuk, hogy a nevelőtestületnek legyen utólagos joga fellépni a méltatlannak bizonyuló (például verbálisan bántalmazó, döntésképtelen) igazgatók ellen, de a jogtalan, személyes érdekű panaszoknak is legyen következménye.

- Felvetjük továbbá, hogy ne csak a pedagógusok és nevelést segítő dolgozók véleményezzenek, hanem a teljes alkalmazotti közösség is kapjon szerepet.
- Érdemes lenne annak pontosítása, hogy a pályázati kiírásban milyen részletezettséggel kerüljenek meghatározásra azok a problémák és fejlesztendő területek, amelyekre a pályázónak megoldást kell kínálnia. Egyes intézményi problémák és fejlesztési feladatok olyan tanulói összetétellel, szociális háttérrel, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzettel, sajátos nevelési igénnyel, gyermekvédelmi kihívásokkal vagy egyéb érzékeny körülményekkel függhetnek össze, amelyek nyilvános megjelenítése nem minden esetben szolgálja az érintett közösség érdekeit. A problémák kötelező részletezésének előírása ezért egyes esetekben nem kívánt módon hívhatja fel a figyelmet olyan intézményi sajátosságokra, amelyek kezelése szakmailag indokolt, de nyilvános hangsúlyozásuk nem feltétlenül előnyös. Javasoljuk annak egyértelmű szabályozását, hogy a pályázati felhívásban milyen részletezettséggel jelenhetnek meg az intézményi kihívások, illetve mely információk kezelendők bizalmas módon.

Új érdekképviseleti rendszer: a Köznevelésben Foglalkoztatottak Tanácsa (KFT)

Az új érdekképviseleti rendszer létrehozását a támogathatónak tartjuk. Egy ilyen, a korábbi közalkalmazotti tanácsokhoz hasonló szervezet megfelelő működés esetén javíthatja a munkahelyi párbeszédet és az együttműködést.

Pozitívként jelenik meg, hogy:

- erősítheti a dolgozók bevonását, fórumot adhat az intézményi problémák megvitatására,
- a féléves kötelező vezetői beszámolók (bérekről, gazdaságról) és a 15 napos előzetes véleményezési jogok (átszervezések, munkarend) növelik a munkahelyi demokráciát és transzparenciát,
- a jóléti pénzek elosztásánál biztosított döntési jog biztosítja a dolgozók valós gazdasági beleszólást a döntésekbe,
- a tankerületi és országos szintű KFT-k ellensúlyozhatják a centralizációt.

Ugyanakkor több aggály is megfogalmazódott bennünk:

- A választások és egyeztetések lebonyolítása jelentős bürokratikus terhet és pluszmunkát jelent a tantestületeknek, elszívva az energiát a pedagógiától.
- Hogyan érinti az új tanácsok létrehozása a már meglévő tankerületi tanácsokat?
- A kisebb létszámú intézmények esetében egyes rendelkezések gyakorlati alkalmazhatósága kérdéseket vet fel. A jelöltállítás egyik lehetőségeként szerepel az ötven választásra jogosult foglalkoztatott által történő jelöltállítás. Vannak intézmények, amelyekben a teljes köznevelésben foglalkoztatotti létszám sem éri el ezt a nagyságrendet, így ez a szabály számos kisebb intézményben ténylegesen nem alkalmazható. Javasoljuk, hogy a jelöltállítás feltételei minden intézménytípus esetében a foglalkoztatotti létszámhoz igazodó, arányos módon kerüljenek meghatározásra.
- Vizsgálják meg, hogy a kollektív jogok gyakorlására vonatkozó új szabályok a kisebb létszámú általános iskolák működési sajátosságaihoz megfelelően igazodnak-e, és nem eredményeznek-e aránytalan adminisztratív terheket?

Szakszervezetek szerepe és képviseleti kérdések

A szakszervezeti jogok visszaállítását támogatjuk. Fontos a munkavállalói érdekképviselet erősítése és a munkáltató–munkavállaló párbeszéd helyreállítása.

Ugyanakkor a 2%-os képviseleti küszöböt nagyon alacsonynak tartjuk, főleg, ha még ezt sem

kell elérni, mert 2024. január 1. óta eltelt időszakban a köznevelésért felelős miniszter által közleményben kiadottak szerint az ágazati érdekegyeztetésben részt vett. Ilyen alacsony tagsági arány mellett erősen megkérdőjelezhető, hogy a képviselt vélemények mennyire tekinthetők reprezentatívnak a teljes pedagógustársadalom szempontjából. Érdemes lenne megfontolni a magasabb arány meghatározását.

A sztrájkjog visszaállítását alapvetően támogatjuk, de szigorú garanciális szabályok mellett:

- Időbeli korlát: A 15:00 óráig tartó gyermekfelügyeletet életszerűtlennek tartjuk (a szülők munkaideje és a délutáni dugók miatt). A felügyeletet addig kell biztosítani, amíg az utolsó gyermek is biztonságban haza nem indul.
- Helyszín: Tagintézmények esetén a felügyeletet helyben kell megoldani, a szülők nem kényszeríthetők arra, hogy másik településre vigyék a gyereket.
- Oktatási minimum (elégéses szolgáltatás): Bár az érettségizők 100%-os felkészítése a sztrájk előtti 90 napban biztosított, de a többi évfolyamon is pontosan meg kell határozni a minimális óraszámot (pl. matematika, szakmai tárgyak), hogy a diákok ne szenvedjenek behozhatatlan hátrányt.
- Önálló tanulás: Ha a diákok a sztrájk alatt is tanulni szeretnének, biztosítani kell számukra a csendes, elkülönített termet és az előre kiadott önálló

A Nemzeti Pedagógus Kar szerepe

Mi is határozottan támogatjuk, hogy a szakmai egyeztetések több szakmai szervezet bevonásával történjenek, sohasem volt célunk a kizárólagosság biztosítása. Véleményünk szerint maga a 2. § (c) bekezdése az egyeztetésre kötelezett számára jelent egyeztetési kötelezettséget, hogy a köznevelés-szakmai javaslatokat mindenképpen egyeztetni kell az NPK-val, de természetesen egyeztethet más szervezetekkel is, többször meg is tette.

Azt gondoljuk, hogy súlyos hiba lenne az NPK teljes háttérbe szorítása vagy kizárása. A 12 éves működésünk bizonyította, hogy országosan a legnagyobb aktív tagsággal rendelkező szakmai érdekképviseleti szervezet vagyunk. A szervezeti felépítésünk teljesen lefedi a magyar köznevelés és közoktatás, valamint a szakképzés rendszerét. Területi szervezeteink a megyékben és a fővárosban működnek. A 22 tagozatunk és a négy szakmai munkaközösségünk a pedagógus hivatás minden szakterületét lefedi.

Javasoljuk, hogy a Kart tekintsék továbbra is kiemelt szakmai érdekképviseleti szervezetnek. A munkánkat, tapasztalatunkat, tudásunkat továbbra is felajánljuk a döntéshozóknak.

Mi is javasoljuk egy több szereplős egyeztetési rendszer kialakítását, ahol a szakmai szervezetek és a szakszervezetek szerepét és jogkörét pontosan szabályozzák. Megítélésünk szerint nem szerencsés a munkavállalói jogok képviseletét és védelmét, valamint a szakmai érdekképviseletet és javaslattevési lehetőségeket összekeverni, de mindkettőt figyelembe kell venni a döntéselőkészítés során.

Jelen jogszabálytervezet a köznevelésre/közoktatásra vonatkoznak. Megítélésünk szerint a szakképzés szabályozását is mihamarabb összhangba kellene hozni ezzel a jogszabállyal.

Összességében a tervezet megfelelő irányba mutató változásként indít el, amely azonban csak világos végrehajtási szabályokkal, megfelelő garanciákkal és az érintettek érdemi bevonásával töltheti be a célját.

Budapest, 2026. június 25.

Horváth Péter sk.
elnök
Nemzeti Pedagógus Kar